

Nr 4

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1955.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1955 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att justitieombudsmannen Folke Rudewall begagnat sig av semester under tiderna den 2—den 19 mars och den 1—den 31 oktober. Under nämnda tider har justitieombudsmannens av riksdagen utsedde ställföreträdare f. d. lagmannen Alfred Bexelius förestått ämbetet. Med stöd av 21 § andra stycket i instruktionen har justitieombudsmannen uppdragit åt Bexelius att under tiderna den 1—den 3 november samt den 11 november—den 7 december förrätta å justitieombudsmansämbetet ankommande göromål med undantag av vissa ärenden av hemlig natur, vilka ärenden handlagts av justitieombudsmannen.

Ämbetsberättelsen upptager härefter redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

Justitieombudsmannen redogör vidare i berättelsen för vissa andra ärenden, som ej föranlett åtal, och meddelar därvid, att han i likhet med vad tidigare skett under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1955 behandlade ärenden.

I ämbetsberättelsen äro därefter intagna av justitieombudsmannen nedannämnda dagar under år 1955 till Konungen avlåtna framställningar, nämligen

den 21 mars angående vidgad rätt för man, som interimistiskt förpliktats utgiva underhållsbidrag till barn utom äktenskap eller barnets moder men

som sedermera befunnits ej vara underhållsskyldig, att av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp;

den 13 oktober angående ersättning till trafikbilägaren Långsvens Anders Andersson för vissa körningar för polismyndighets räkning;

den 23 december angående förtydligande av stadgandet i 18 § tredje stycket instruktionen den 30 december 1947 för stadsfiskalerna om stadsfiskals skyldighet att utom tjänstetid vara tillgänglig för mottagande av brådskande meddelanden.

Såsom anmärkningar angående lagskipningen m. m. innehåller ämbetsberättelsen vidare iakttagelser rörande länsstyrelsernas tillämpning av vissa föreskrifter i lagen den 29 december 1949 om pantlånerörelse samt erinringar rörande myndigheternas åtgärder för åstadkommande av erforderlig kontroll över lotterier.

Under år 1955 har justitieombudsmannen inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Stockholms, Kristianstads, Malmöhus, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I avseende å vad under inspektionerna förekommit hänvisas i ämbetsberättelsen till de därunder förda protokollen.

Över de under 1955 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt:

»Antalet härstädes under år 1955 diarieförda ärenden har uppgått till 811.

Vid 1955 års början voro — fränsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 77

Under år 1955 ha anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:
genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diarieförts — ett antal av 533
samt på grund av anmärkningar, gjorda vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av 246

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 856

Av berörda 856 ärenden ha under år 1955:

1) såsom återkallade avskrivits	5
2) till annan myndighet överlämnats	8
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla	287
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits	77
5) utan åtgärd avskrivits	159
6) till åtal hänvisats	6
7) föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning	1
8) föranlett annan åtgärd än enligt 6 och 7	152
9) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	2

och äro vid 1955 års slut:

10) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelser avgivande eller annan utredning vilande	70
11) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	15
12) på prövning beroende	74
	Summa 856

Av de 74 på prövning beroende ärendena utgöra 65 ärenden sådana, som upptagits i samband med inspektion av förvaltningsmyndigheter och ännu ej hunnit slutbehandlas.

Under år 1955 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 6 ärenden beslutits anställande av åtal, nämligen

på grund av förd klagan i	5
av annan anledning i	1
	Summa 6

För nedan angivna fel eller försummelse i tjänsten har förordnats om åtal mot:

- 1) t. f. landssekreterare för försummelse vid handläggning av beredskapsärende (s. 34 o. f.);
- 2) landsfiskal för felaktigt beslagtagande av vid olaga fiske använd båt (s. 37 o. f.);
- 3) häradshövding för felaktigt beslut om förvandling av böter (s. 64 o. f.);
- 4) ordförande och ledamöter i rådhusrätt för felaktig handläggning av brottmål m. m. samt t. f. tullförvaltare för osant intygande m. m.;
- 5) kyrkoherde för otillbörliga och hotfulla uttalanden i tjänsteskrivelse (s. 51 o. f.); samt
- 6) t. f. biträdande stadsfiskal för olaga anhållande.

Därjämte har åtgärd för disciplinär bestraffning för tjänstefel vidtagits mot:

- 7) polisman för olämpligt uppträdande i tjänsten.»

Berättelsen upptager vidare meddelande därom, att under år 1955 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

Vid berättelsen äro såsom bilagor fogade en tabell och fyra förteckningar. Tabellen avser av 1955 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt trettonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll. Förteckningarna upptaga dels av 1955 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser, dels sådana i nyssberörda förteckning upptagna ärenden, som vid utgången av år 1955 ännu voro i sin helhet eller till någon

del på Kungl. Maj:ts prövning beroende, dels ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1955 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1955, dels ock ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1955 och vari under år 1955 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

Utskottet. I ämbetsberättelsen har redogjorts för ett ärende, som avser anmärkning mot domstol för bland annat underlåtenhet att i brottmål på begäran av den tilltalade som vid tiden för målets handläggning varit på grund av förut ådömd förvaring intagen å säkerhetsanstalt förordna offentlig försvarare för honom. Vid ärendets avgörande har justitieombudsmannens ställföreträdare f. d. lagmannen Alfred Bexelius uttalat, att då med hänsyn till sakens beskaffenhet den tilltalades rätt icke kunnat tillgodoses utan biträde domstolen bort jämlikt 21 kap. 3 § tredje stycket rättegångsbalken förordna offentlig försvarare för den tilltalade, samt att — även om domstolen för sin del bedömt målet icke vara av den beskaffenhet, som nyss sagts — den tilltalade såsom intagen å fångvårdsanstalt på grund av bestämmelserna i 19 § promulgationslagen till rättegångsbalken varit likställd med häktad med avseende å rätten att erhålla försvarare och förty ägt ovillkorlig rätt att på begäran få offentlig försvarare utsedd.

Utskottet vill efter att ha tagit del av ärendet framhålla, att bestämmelserna i sistnämnda lagrum knappast kunna anses äga tillämplighet å den situation, som förelegat i målet. Omständigheterna i målet ha emellertid varit sådana, att den tilltalades rätt icke torde ha kunnat tillvaratagas utan biträde. Utskottet delar därför den av Bexelius uttalade meningen, att domstolen bort förordna offentlig försvarare för den tilltalade.

Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehåft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen
anmäler.

Stockholm den 7 februari 1956

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Per Olofsson, Lodenius, fru Wallentheim och herr Alexanderson;

från andra kammaren: herr Lindberg, fröken Öberg, herrar Gustafsson i Borås, Östrand, Jacobsson i Sala, fru Löfqvist, herr Fröding och fröken Löwenhielm.